

Warszawa 17.02.2020

dr hab. Marcin Bikowski, prof .AT

Akademia Teatralna im. A.Zelwerowicza w Warszawie

Filia w Białymstoku

**Recenzja pracy doktorskiej mgr Romualda Pokojkiego pt.
*Nowoczesne formy animacji w pracy reżysera Teatru Lalek na przykładzie
spektaklu „Bajki Robotów” zrealizowanego w Miejskim Teatrze Miniatura w
Gdańsku.***

**Recenzja niniejsza odnosi się do wyżej wspomnianej dysertacji oraz dorobku
artystycznego Romualda Pokojkiego.**

Po zapoznaniu się z dokumentacją załączoną do pracy doktorskiej stwierdzam, że dorobek artystyczny Romualda Pokojkiego świadczy o ciekawej drodze twórczej reżysera, adaptatora i dramaturga, czerpiącego z szeroko pojętych zasobów świata teatru. Pokojki jest absolwentem Wydziału Wiedzy o Teatrze Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza w Warszawie. Praca zawodowa Romualda Pokojkiego rozpoczęta

MB

prowadzeniem niezależnego Teatru Wiczy i tworzeniem weń w duchu poszukiwań nowej estetyki teatralnej została wzbogacona z czasem o realizacje spektakli w takich teatrach instytucjonalnych jak: Teatr Baj Pomorski w Toruniu, Olsztyński Teatr Lalek, Teatr Wybrzeże i Teatr Miniatura w Gdańsku, Teatr Modrzejewskiej w Legnicy i Opera Bałtycka w Gdańsku, której obecnie jest dyrektorem artystycznym i naczelnym. Ważnym do odnotowania osiągnięciem kandydata na doktora była dyrekcja gdańskiej Miniatury (2011-2019) oraz nowe podejście do wykorzystywania lalek i tworzenia repertuaru i teatru w instytucji, któremu Pokojski w wielu aspektach prowadzenia teatru przewodniczył. Doświadczenie zebrane podczas realizacji około czterdziestu spektakli, a także nagrody i wyróżnienia na festiwalach teatralnych w Polsce i za granicą za spektakle, jak również przyznany w 2017 roku brązowy medal "Zasłużony Kulturze Gloria Artis", pozwalają stwierdzić, że mamy do czynienia z reżyserem spełniającym kryteria przewodu doktorskiego. Praca pedagogiczna kandydata na doktora, to prowadzenie zajęć *Zachowania w sytuacjach publicznych* na Wydziale Politologii i Stosunków Międzynarodowych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 2006-2009 oraz prowadzenie zajęć *Teatr lalek* na teatrologii na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego w latach 2015-2017.

Dysertacja przedstawiona przez Romualda Pokojskiego jest zapisem pracy nad spektaklem *Bajki Robotów* wg Stanisława Lema, którego premiera odbyła się w Miejskim Teatrze Miniatura 26 maja 2019 roku. Opis pracy nad spektaklem jest poszerzony o refleksje dotyczące animacji, manipulacji i automatyzacji. Są one świadectwem twórczych poszukiwań Pokojskiego w dziedzinie teatru lalek i badania możliwości scenicznego języka. Wstęp do interpretacji dzieła Pokojski rozpoczyna od badania materii teatru lalek, gdzie istotnym elementem rozważań były subtelności, wynikające z pojęć animacja i manipulacja oraz postać sceniczna i aktor. Następnie autor dysertacji dzieli się z czytelnikiem swoją nieprzerwaną fascynacją mechanizacją jako elementem składowym języka teatralnego, a jako źródła inspiracji przywołuje

między innymi Gordona Craiga i futurystów. Innymi słowy mamy do czynienia z opisem próby przeniesienia na scenę - za pomocą specyfiki teatru lalkowego i formalnego oraz współczesnej technologii - świata literackiego wykreowanego przez Stanisława Lema. Opis pracy nad elementami mechatroniki i robotyki, z którymi inscenizator działa na granicy inżynierii, pokazuje ciekawe aspekty poszerzania możliwości oraz ograniczeń, wynikających z wykorzystania obiektu, lalki i teatru plastycznego. I ten aspekt - badania możliwości użycia technologii - w procesie twórczym jest ciekawie uchwycony i podkreśla wagę intelektualnych poszukiwań twórcy. Z opisu pracy nad spektaklem wynika, że najwartościowsze okazały się pomysły inscenizacyjne, wynikające z obycia twórcy w materii działań i zdarzeń performatywnych i happeningu oraz wyobraźni inspirowanej wiedzą z dziedziny filozofii i antropologii. Dowiadujemy się, że w materii słowa pisanego każda z opowieści Lema była traktowana odrębnie, miała własną dramaturgię i każda miała zostać opowiedziana w inny sposób. Tak faktycznie się dzieje. Spektakl podzielony jest na opowieści - tytułowe bajki robotów - a każda z nich jest zainscenizowana inaczej od poprzedzającej. Dekoracja stanowi wyobrażenie statku kosmicznego - a aktorzy ubrani są w kostiumy inspirowane stylem steampunk. Opowieści odgrywane zostają przy użyciu różnego rodzaju mechanizmów i elementów zrobotyzowanych - lalek oraz przez aktorów i prowadzenie narracji. Po obejrzeniu nagrania spektaklu mogę stwierdzić, że interaktywność poszczególnych scen oraz pomysłowość inscenizacyjna były tymi punktami spektaklu, które najtrafniej komunikowały się z dziecięcą publicznością. Z recenzji zawartych w dokumentacji dorobku wnioskujemy, że mimo entuzjastycznego podejścia do realizacji Lema w *Miniaturze*, krytycy widzieli niedociągnięcia po stronie dramaturgii i reżyserii, wynikające ze zbyt małego nacisku na dramaturgię całości spektaklu i przez to brak puenty. Biorąc pod uwagę repertuar oraz eksploatację spektakli w instytucjonalnych teatrach lalek w Polsce - mimo wspomnianej krytyki - należy uznać *Bajki robotów* wg Stanisława Lema w reżyserii Romualda Pokojskiego za ciekawą propozycję repertuarową spełniającą

Paweł

warunki stawiane przed dziełem stanowiącym wartościowe osiągnięcie kandydata na doktora.

Treść pracy pisemnej jest adekwatna do tytułu. Podział na rozdziały jest klarowny podobnie jak przeprowadzenie myśli głównej. W pracy nieco zabrakło kondensacji rozważań i opisów wynikających z wniosków technologicznych i pracy nad specyfiką materii teatru ożywionej formy, przez co wywód momentami jest nadmiernie rozwleczony. Materiały dodatkowe w postaci wykresów i ilustracji zostały użyte zasadnie i uzupełniają opisy. Doktorat cechuje bogata bibliografia i poprawne przypisy. Język pracy jest komunikatywny i poprawny gramatycznie i leksykalnie.

Przedstawiona praca jak i dorobek artystyczny Romualda Pokojskiego spełniają warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2004 roku stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Wnioskuje o dalsze postępowanie w przewodzie doktorskim.

Marcin Bikowski

